इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४३४/वे ५६ (४९५)

ग्रंथ नाम विवेक सिंधु

विषय म० वेदांत

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(1)

विवेकसिंधुप्रारंभः ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(2) ✓

विवे० १

श्रीगणेशायनमः॥श्रीसरस्वत्यैनमः॥श्रीगुरुदेवदत्तप्रसंन अ०१
ब्रह्मानंदंपरमसुखदंकेवलंज्ञानमूर्तिंद्वंद्वातीतंगगन
सदृशंतत्वमस्यादिलक्ष्यं॥एकंनित्यंविमलमचलंसर्वधी
साक्षिभूतंभावातीतंत्रिगुणरहितंसद्गुरुंतन्नमामि॥१॥
श्रीहरंजगदाधारंअरविंदाक्षमक्षरं॥अभिवंद्यात्मविज्ञा
नोपदेशविधिरुच्यते॥२॥ जयजयाजीचंद्रमौळी॥माते १
रूपादृष्टीन्याहाळी॥तरिचपावेननवाळी॥ब्रह्मसुखाची

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(2A)

१॥तूंब्रह्मरसाचापुतळा॥विश्वाचाजिव्हाळा॥सखावि
यासकाळा॥परमपुरुषा॥२॥तूंनिर्गुणनिराकारु॥निः
संगनिर्विकारु॥तुझियास्वरूपाचापारु॥नेणतीब्रह्मादि
क॥३॥तूंसच्चिदानंदतनू॥षड्भावविकारविहिनु॥स्वयं
प्रकाशमानु॥तूंस्वसंवेद्यु॥४॥तुझाअनुग्रहुघडे॥त
रितुझेज्ञानहोयरोकडे॥स्वस्वरूपअनुभविजेफुडे॥स्वानु
भवेंवि॥५॥तरिमाझेहृदईवसावें॥प्रसन्नवावेंतेव्हेंबवावे

Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3)

वि० जीस्वस्वरूपबोलवावे ॥ मजकरवी ॥ ६ ॥ तूंचतुर्विधवाचे अ०१
२ ते ॥ प्रसवलासि निरुते ॥ ऐसें जाणोनि जीतुमतें ॥ प्रार्थित
असे ॥ ७ ॥ तुम्हिनि स्वरूपानुभवे ॥ म्यानिवांतु कांनसावे ॥
परिपरोपकारार्थ बोलावे हे तुम्हीच इच्छा ॥ ८ ॥ धालेप
णासि देकर ॥ जेविदतीजेवणार ॥ तैसें तुम्हिया स्वरूपा चेउ
द्गार ॥ मातें बोलविताति ॥ ९ ॥ याबोबडिया बोला ॥ श्रीचंद्र २
चूडसंतोषला ॥ मग सोरस्कु केला ॥ ग्रंथ निर्माणि ॥ १० ॥ वेद

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

शास्त्राचा मथितार्थ ॥ मऱ्हाटिया होय फळितार्थ ॥ तरि च
तुरी हा परमार्थ ॥ कां न घ्यावा ॥ ११ ॥ चाड चातुर्याते जिणे ॥
ऐसे बोलती शाहणे ॥ तरि येथि बिये परमार्थखुणे ॥ कां
ग्राहिकु न व्हावे ॥ १२ ॥ धुळीमाजील रत्न ॥ जरि भेटे न करिता प्रयत्न ॥ तरि चतुरी तयासि जतन ॥ कां न करावे ॥ १३
रुइ विया झाडी ॥ जरि भरती मधाच्या कावडी ॥ तरि हिंडा
वयाची व्हाडी पाहाडी ॥ कां पडो द्यावी ॥ १४ ॥ जरि व्हारि ख

" Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(4)

वि० हे बोल ॥ परि रोकडे ब्रह्मज्ञान नवल ॥ तरि अवज्ञा कवण अ० १
२ करिल ॥ येथ विषयी ॥ १५ ॥ उंसकीर दिसे काळा ॥ परि घेरे
ज्ञे रसाचा गळाळा ॥ तैसे बोल आरि खपरि दिसे झळाळा ॥
विवेकाचा ॥ १६ ॥ नवरसांची उपल वणे ॥ तेवाचे सिउघडना
गवण ॥ ह्मणो निनम वर्त्तीत्याहणे ॥ एतद्विषई ॥ १७ ॥ हो
कावत्तानवुरसाचा ॥ जरी चतुर जाला अपाडाचा ॥ तथापि ला ३
भपरमार्थाचा ॥ तयासि दुर्लभ निकिं ॥ १८ ॥ तेसी हे मायिक

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

(५A)

रसवृत्ति॥ बोलता अंगासि नये महंति॥ आणी कृपरमार्थ
संविति॥ दूरि दुरावे॥१९॥ अपत्ताचिये घरिचा पाकु॥ जा
लाअपाडाचा रसिकु॥ तथापि सदाचार लोकु॥ तयाना तळ
तिक्ति॥२०॥ तेसें संसारिक बोलणे॥ तेन स्विकारिति शाहणे
जयासि अखंड अनुभवणे॥ परमतत्व॥२१॥ जेथें ब्रह्म
रसाची गोडी॥ आपणपे अनुभविजे रोकडी॥ तयाबोलाची
आवडी॥ साधुजनासी॥२२॥ ह्मणोनि विवेकु सिंधूयेणगा

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai."

(5)

वि० वें ॥ ग्रंथकीजेलस्वानुभवे ॥ श्रोताअवधानघावे ॥ ह्मणेमु अ० १
४ कुंदराज ॥ २३ ॥ गुरुशिष्याचेनि संवादे ॥ जेबोलिजेलवि
नोदे ॥ ते एकोतआनंदे ॥ महानुभव ॥ २४ ॥ कल्पवृक्षाचेनि
पाडे ॥ जरिफळतीघरचीझाडे ॥ तरितेआवडीनेनिकोडे ॥
नमनावीकां ॥ २५ ॥ तैसीदेसीभाषामऱ्हाटी ॥ परिउपनिष
दाचीराहटी ॥ तरिअर्थलाजीवाचियेगाठी ॥ कांनबांधावा ४
२६ ॥ आइतेशिष्याचेआक्षेप ॥ वरिसिक्षत्रिश्रीगुरुवाक्य

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

(5A)

द्दीप ॥ जेणे संशयतम विक्षेप ॥ फिटति श्रोतियाचे ॥ २७ ॥
हा ग्रंथ विचारिता ॥ स्ताना चीना हि दुर्बळता ॥ आणि मुक्तिसा
युज्यता ॥ पाविजे रोकडी ॥ २८ ॥ हे चिदेही आपुला डोळा ॥
जरि न भोगिजे मुक्तिचा सोहळा ॥ तरि वेराग्या च्या तात वेळा
कां पांस्तिणावे ॥ २९ ॥ देहपाता नंतरे ॥ मुक्ति पाविजे लययया
उत्तरे ॥ साच मानावी चतुरे ॥ काय म्लणोनि ॥ ३० ॥ मरणांत
र मुक्ति ॥ ये विषयीक वण उपपत्ति ॥ ऐसे श्रास्तेपी पायसे

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(६)

वि० विती॥ निजगुरुचे॥ ३१॥ हे स्थूळदेह निमेल॥ मागुता मनुष्य अ० १
५ देह पाविजेल॥ या वाक्यासि विश्वासील॥ ऐसा कवण अ
से॥ ३२॥ खंडज्ञान उपदेशिति॥ मोक्ष उधार बोलती॥ तया
च्या युक्ति स्वकवति॥ ते मंदमति जाणावे॥ ३३॥ ऐसियाचेनि
उपदेशे॥ कैसेनि संसार निरसे॥ म्हणौनि सांडी वायवसे॥
नाना मत्ते॥ ३४॥ आपुलिया ज्ञानदृष्टी॥ वस्तुसि नाहि अप ५
रोक्ष भेटी॥ तया वेडियाचिया गोष्टी॥ काय काज॥ ३५॥ ह्म

(6A)

णोनि सद्गुरूची पाउले ॥ जिहिं साक्षात्कारपण धरिले ॥ तैंचि पै
लपार पावले ॥ भवसागराचा ॥ ३६ ॥ सद्गुरूचीं लक्षणे ॥ जे
बोलती वेदशास्त्र पुराणे ॥ ती जाणोनि शाहणे ॥ तेथे चि अ
नुसरती ॥ ३७ ॥ जें संसार सिव गळे ॥ ज्ञानवैराग्यें आगळे ॥
ब्रह्मरसे आनंदले ॥ ते सद्गुरु जाणावे ॥ ३८ ॥ कामक्रोधा
चेनि विटाळे ॥ जयाचे चित्त न मैळे ॥ जयासि निरंतर सोहळे
ब्रह्मसुखाचे ॥ ३९ ॥ विषयसुखाचे डोहळे ॥ मनी नुपजति

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(७)

ज्ञा० ६ कवणियेवेळे ॥ जयाचे चित्त नुरे बळे ॥ हर्षविषादी ॥ ४० ॥ अ० १
ब्रह्मादि पिपलिकाअंति ॥ सकळहि भूतजाती ॥ जयाचि चि
त्तवृत्ति ॥ नधरी विषमभावातें ॥ ४१ ॥ आपपर हे कुडसणी ॥
आणिक नाहि खोडी सवर्णी ॥ प्रपंचाची विवंचणी ॥ नांदपर
मार्थवि ॥ ४२ ॥ जें ब्रह्मानंदें डुल्लती ॥ करूनि कांहि चनकरि
ती ॥ दुराग्रहे न धरिती ॥ कवण विषयी ॥ ४३ ॥ करितीसत्क ६
र्मकोडे ॥ परिस्वरूपस्थिति न मोडे ॥ जया ब्रह्मानंदवो संडे ॥ स

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(7A)

वेंद्रिय द्वारीं ॥ ४४ ॥ विधिनिषेधातें करिती ॥ परि विधिनि
षेधीं न लिंपती ॥ अस्कळ दिसकळ न होती ॥ ब्रह्मसंवित्तिस्फु
रेल्लणे नियां ॥ ४५ ॥ त्यागितअसतांनाहि त्यागु ॥ भोगितअ
सतांनाहि भोगु ॥ नवल हा राजयोगु ॥ नेथें नांदतसे ॥ ४६ ॥
निपजती इंद्रियांचे व्यापार ॥ परि अकर्त्तेलीं चतुर ॥ ब्रह्मवि
द्यादेता उदार ॥ अपाडाचे ॥ ४७ ॥ अवस्थात्रयीं अगाध ॥ ज्या
सि अखंड स्वरूपावबोध ॥ ते अमूर्त्त परमानंद ॥ येणें आका

(8)

वि० ७

रे ॥ ४८ ॥ निमिषोनिमिषावे व्यापार ॥ जयासि करिता सीण

थोर ॥ तें सद्गुरु जाणावे योगींद्र ॥ कैवल्यदानी ॥ ४९ ॥ जें अंत

रीचे निवाले ॥ आठवितांहि भागले ॥ विसरोहि विसरले ॥ स्व

स्वरूपजे ॥ ५० ॥ इहिं लक्षणीं आळंकृत ॥ जें देखिजे तिमहंत ॥

ते विसद्गुरु जाणावे निश्चित ॥ ईश्वरअवतार ॥ ५१ ॥ सांगी

तलेविशिष्ट्यगुण ॥ ते सद्गुरुचे लक्षण ॥ आतां शिष्याचे परि

क्षण ॥ निरूपिजेल ॥ ५२ ॥ नव्हावा आळसी निष्ठुर ॥ आणि

अ० १ ७

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(8A)

स्वकार्यासितत्पर॥गुरुदास्यविषयीकातर॥तोशिष्यनक
रावा॥५३॥जारणमारणविध्वंसनवशीकरण॥स्तंभनमो
हनउच्चाटण॥हेसमस्तविषप्रकरण॥करितीतेत्यजावे॥५४॥
जोविषयरसीआसक्तु॥अथवाअहंकारेगर्वितु॥जयासि
पाखंडियासीसांघातु॥तोहिशिष्यनकरावा॥५५॥जोनि
स्सगनास्तिकु॥स्नानचोरचुंबकु॥काजेवीणवादकु॥तोशि
ष्यवर्जावा॥५६॥भगरावयाआपुलीमहंती॥सभेमाजी

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१)

वि॰ गुरुते आक्षेपिती ॥ युक्तिखुंटलिया बळायेती ॥ तेशिष्यस्य अ॰ १
६ जावे ॥ ५७ ॥ जेदेखतिप्राकृतदृष्टी ॥ गुरुतेकरितीतोंडपिटी ॥
ब्रह्मविद्येचीगोष्टी ॥ तयासिकायसी ॥ ५८ ॥ नव्हताअंतःक
रणशुद्धि ॥ जरीमयोजिजे आत्मबुद्धि ॥ तरितयासिनाहि
ज्ञानसिद्धि ॥ अपरोक्षते ॥ ५९ ॥ जेंसंसारासीसळे ॥ ज्ञानेवै
राग्याचेनिबळे ॥ द्वैतद्वेषासिवेगळे ॥ तेसच्छिष्यजाणावे ॥ ६० ॥ ६
जेंशुद्धअंतःकरणविरक्त ॥ सत्यवादीदृढव्रत ॥ तेनिःसीमगु

"Joint Project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(9A)

रुभक्त ॥ अनन्यभावें ॥ ६१ ॥ जें वित्तशाठ्यन करिती ॥ आप
णपेहिन वंचती ॥ आणि परदैवतनेणती ॥ श्रीगुरुवांचुनी ॥
६२ ॥ जें उदारमनाचे ॥ साचारभावाचे ॥ वाटकरीसुक्तिचे ॥ तें
सच्छिष्य जाणावे ॥ ६३ ॥ यासानुरागा शिष्याते ॥ स्विकारावे
श्रीगुरुनाथें ॥ ज्ञानउपदेशावे निरुते ॥ पात्रभूतजे ॥ ६४ ॥
जें ब्रह्मरसाचीमूस ॥ ज्ञानरत्नाचीमांदुस ॥ गुरुसीउपजेभ
उस ॥ उपदेशाविषयीं ॥ ६५ ॥ परिसावेनि सन्निधाने ॥ अष्ट

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(१०)

वि॰ धातु होय सोने॥ तैसें सछिष्यासि ब्रह्म होणे॥ ततक्षणी॥ ६६॥ अ॰ १
१ तेथें गुरु सिनलगे अयास॥ करिता ज्ञान उपदेशु॥ आत्मास्व
यंप्रकाशु॥ त्यासि तत्सम ईश्वि॥ ६७॥ असछिष्य बोलिले॥
तें जरी मुमुक्षु जाले॥ तरि हि ल्हणावे आपुले॥ श्रीगुरुनाथे॥ ६८॥
मंत्रयंत्रादि साधन उपदेशा॥ का अष्टांगयोग अभ्यासे॥ चि
त्त निर्मळ होय अपैसे॥ तयाचे झडकरोनि॥ ६९॥ नातरी गु १
रुदास्य करिता॥ चित्त मळ जळती सर्वथा॥ होय ज्ञान प्राप्तील

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(10A)

रिता॥ श्रीगुरुप्रसादे॥ ७०॥ अष्टलोहपरिसीलागले॥ तेत
तक्षणी कनक जाले॥ अवधातु म्हणोनि सांडिले॥ पाषाण
जात॥ ७१॥ तेहि जरी चूर्ण कीजे॥ अग्निसंगे लोह निफजे॥
तेणे हि सुवर्ण होइजे॥ परिससन्निधाने॥ ७२॥ तैसे वैरा
ग्यवन्हितातले॥ ते ज्ञानाधिकारा पातले॥ अनाधिकारि
हि ब्रह्म जाले॥ गुरुचरणस्पर्शे॥ ७३॥ श्रीगुरुचिया महि
माना॥ पाहाता परिस होय ठेंगणा॥ तो लोह विकरी सुवर्णा॥

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com